

ČAJ

Pro chvíle pohody

ČERVENEC 2022

Časopis Autorů Jičínska

„Tu chvíli, co jsme spolu jeli, jsme se milovali ... ona vystoupila a zašla za roh a já jsem ji už vícekrát nespasil. Poznal jsem mnoho jiných, mnoho právě tak hezkých jako ona, ale žádná nebyla jako ona, žádná neměla takový smutek a půvab v hlase, žádná neplakala tak, jako plakala ona. Už nikdy nepoznám dívku s takovým smutkem. Už nikdy nebude taková americká noc jako tenkrát. Ta dívka je třeba dnes hezčí, než byla tenkrát, ale smutek té noci se už nikdy nemůže opakovat a ani ona, ani jiná dívka už nikdy tak nezapláče a žádný muž, který ji políbí, už nikdy neochoří nemocí lásky té jediné noci ... Přišla a posadila se vedle mne a já věděl, že veškeré čekání minulých let bylo čekání na ni ...

To je vše, nic jiného se nepříhodilo, až na to, že cosi ze mne je pořád tam, v té daleké, teplé americké noci .“

Z knihy Pět zralých hrušek, povídka Dávná noc píše

William SAROYAN

190

Vážení čtenáři,

v červenci se vydáme na cesty.

Hostem je totiž „**Anglicky psaná literatura.**“

V mém pojednání si rozhodně nedělám národ na detailní zaznamenání všeho podstatného v anglicky psané literatuře. Berte můj přehled po knihách anglicky píšících autorů spíše jako tip na čtení podle mého vkusu. Zcela určitě budete postrádat tu svou oblíbenou autorku či autora, ale třeba vás přece jenom inspiroji.

Anglickou literaturou se zabývá **Jan Lipšanský**, a tak jsem jej vyzpovídal. Přiznal se, že: „**Překlady jsou můj denní chleba!**“

V Americe studovala **Kristýna Petišková**, takže nepřekvapí její povídka „**Životní ztráty: Račí hody.**“

Tvorbu regionálních autorů zastupuje moje povídka „**Pošta pro tebe.**“
Vzdávám v ní hold dalšímu z velikánů americké literatury **Williamu Styronovi** a jeho knize „**Sophiina volba.**“

Hezké zážitky na cestách i při četbě přeje
Václav

ČAJ pro chvíle pohody

č.190, červenec 2022, ročník XXI

Vydáno 5. července 2022 v Nové Pace

Redakce: Václav Franc, K Hájků 1724, 509 01 Nová Paka

Franczub@seznam.cz

Grafická úprava titulní strany Jozef dŘevník Borovský
Interní tiskovina regionálních autorů Jičínska.

TEXTY NEPROŠLY JAZYKOVOU ÚPRAVOU!

ANGLICKY PSANÁ LITERATURA

Nečekejte ode mne rozbor anglicky psané literatury, nestačilo by na to ani několik ročníků Časopisu autorů Jičínska. Navíc se nepovažuji za takového znalce, abych zasvěceně o anglicky psané literatuře mohl podávat detailní zprávy. Vždyť jen v knize „Světové literatury 20.století v kostce“ (vydalo Nakladatelství Libri v roce 1999) je „Americká literatura“ zpracována na stránkách 9 až 39 a „Britská literatura“ na stránkách 40 až 62. I seznam nositelů Nobelovy ceny za literatury píšících anglicky je také dlouhý, připomenu jen pár jmen, např. Rudyard Kipling (v roce 1907), George Bernard Shaw (1925), Sinclair Lewis (1930), William Faulkner (1949), Bertrand Russell (1950), Ernest Hemingway (1954), John Steinbeck (1962), Samuel Beckett (1969), Saul Bellow (1976), Harold Pinter (2005), Alice Munroová (2013), či překvapivý držitel z roku 2016 Bob Dylan či zatím poslední držitelka z USA Louise Glücková (2020).

Berte můj přehled po knihách anglicky píšících autorů spíše jako tip na čtení podle mého vkusu. Zcela určitě budete postrádat tu svou oblíbenou autorku či autora, ale třeba vás přece jenom inspiroji. Přiznávám, že jsem se snažil zaměřit nejen na klasiky, ale především na žijící autory jako například poslední objev Helen Oyeyemi (*1984) patřící mezi nejuznávanější současné britské prozaičky. Pro české čtenáře je navíc zajímavá tím, že žije v Praze.

Václav

LETEM SVĚTEM ANGLICKY PSANOU LITERATUROU Václav FRANC

Začnu autorem již nežijícím (viz titulní strana), mým oblíbencem **Williamem Saroyanem** (1908 – 1981). Nikdy nezapřel své arménské předky, vrací se k nim ve svých knihách, k postavičkám dávno zapomenutým a přesto živým, vitálním a překvapujícím svou lidovou moudrostí a výjimečností. Od tohoto autora jsem přečetl mnohé, a tak jsem rád sáhl po jeho další knize, napsané v roce 1963. A musím říct, že tentokrát je to trochu jiný Saroyan. Jedná se o knihu ***Kluci a holky, když jsou spolu ...***

Mám jej rád především proto, že píše o zdánlivých banalitách, ale i v nich dokáže objevovat filosofii všedního dne, moudrost přenášenou z generace na generaci a hlavně zarputilost postav zapálených pro svou věc. Román

Kluci a holky, když jsou spolu ... je, zdá se mi, značně autobiografický. Hlavní hrdina je spisovatel, má problémy s tvorbou, protože již delší dobu se nedokáže soustředit na psaní. Trápí jej manželské problémy, žena je náročná, chce si užívat, bavit se v lepší společnosti. Autor vnímá i problémy jejich dvou dětí, které rámuji běžný chod domácnosti s neustálými hádkami o peníze, kterých se rodině nedostává. A potud by se dalo říct, běžný román ze života americké rodiny 60. let 20. století, ale ... Saroyan je přece jenom víc než popisný autor.

V úvahách autora se zamýšlí o smyslu psaní, co mu přináší, nejen peníze na obživu, ale zábavu, víru a naději. A pak Saroyan je exhibicionista, jak to o románovém spisovateli Dickovi řekne jeho žena Daisy : "... o tom svým psaní mluví děsně rád. Už z toho úplně šílím - mele o tom od rána do večera."

Přiznám se, že jsem od Saroyana četl možná i lepší věci, ale kniha Kluci a holky, když jsou spolu ... je trochu jiná, ale stojí za přečtení, vybízí totiž čtenáře přemýšlet, nejen se melancholicky zasnít a dívat se do svého dětství. A především pokládá nám otázky, a to by kniha v každém případě měla.

Představovat vám slavného amerického spisovatele **Johna Steinbecka** (1902 – 1968), nositele Nobelovy ceny za rok 1962, by bylo zřejmě nošením dříví do lesa. Většina z nás bude znát jeho nejznámější román *Hrozny hněvu*, ale přiznám se, že jsem jeho další díla nečetl, a tak jsem tentokrát sáhnul po knize *Měsíc zapadá* (nakl. Alpress, 2007, překlad J.Z. Novák). A musím říct, že jsem netušil, jak je tento román stále aktuální, ačkoliv byl psán v jiné době. Děj románu se odehrává v městečku, které přepadnou a obsadí okupanti. Pomáhá jim k tomu jeden z obyvatel městečka (zrádce Corell). Okupační armáda v čele s plukovníkem Lanserem se na obsazeném území chová despoticky, svůj štáb rozvine u starosty městečka Ordena, kterému pomáhá jeho lékař Winter. Vojsko vyvolává represe, odsoudí k smrti zastřelením horníka Mordena a nejen tím proti sobě postaví celé městečko, které okupantům škodí, kde může (např. na stavbě dráhy, po které se má odvážet uhlí z městečka). Okupační moc brzy poznává, jak je nenáviděna a dostává strach, že z ostrovního městečka pro ni už neexistuje cesta zpět. Román vrcholí zajetím starosty Ordena jako rukojmího. Plukovník Lanser se jej snaží přimět k tomu, aby přemluvil obyvatele, aby se vzdali odporu proti okupantům. Starosta neváhá ani chvíli, je ochoten obětovat život než by zradil občany toužící po svobodě. Román má strhující děj, na Steinbeckově próze se mi líbí umění vést dialog, na malém prostoru a relativně malém časovém úseku vypsát

podstatu děje, charakteristiku postav. Velmi zajímavá je například kapitola pomsty vdovy Molly Mordenové. Dílo je stále aktuální, protože čtyřicet let po autorově smrti (zemřel 20. prosince 1968) je na světě stále mnoho míst, kde okupační moc se zbraní v ruce diktuje národům svoji vůli. A tak si dovolím krátce odcitovat z díla Měsíc zapadá, viz str. 87: „Provedli sem invazi, ale já myslím, že nás neporazili.“

Ani nevím proč, ale o dovolené jsem sáhnul do knize **Ernesta Hemingwaye** (1899 – 1961) *Stařec a moře*. Určitě většina z vás knihu, která vyšla poprvé v září 1952, znáte. Někde jsem četl, že za dva dny po vydání se prodalo neuvěřitelných 5 miliónů výtisků! V roce 1953 za novelu dostal Ernest Hemingway Pulitzerovu cenu za beletrii a v roce 1954 Nobelovu cenu za literaturu. Je posledním dílem, které napsal.

Nebudu tady vypisovat známý děj útlé novely, ale chci se nad knihou a příběhem zamyslet z pozice čtenáře. Tu knihu jsem poprvé četl v mládí, někdy na střední škole. A musím říct, že mi nepřišla nijak výjimečná. Možná mi byla sympatická, pokud to byla povinná školní četba, že je útlá, má jen něco málo přes sto stránek. Přiznám se, že jsem ji tehdy nepochopil. Uběhly čtyři desítky let a najednou čte člověk jinou optikou, jinou životní zkušeností a chápe věci, které by mu tenkrát nepřišly na mysl. Prostě i čtenář musí dozrát. Čte svoji jinou knihu! Možná, že se autor v knize tak trochu loučil se životem. Bylo mu tehdy sice 53 let, ale měl před sebou jen osm let života. Vždyť jeho slova, cituji viz str. 96: „Rvát se třeba až do konce.“ si lze vykládat všelijak. A co slova na str. 86, cituji: „Ale člověk není stvořený pro to, aby prohrával,“ řekl. „Může ztratit život, vzdát ale nesmí nic.“

Vím, že možná teď namítnete, že se Hemingway přece v červenci 1961 zastřelil ranou z kulovnice, ale možná se málo ví, že byl nemocný a trpěl depresemi a úzkostmi. Kdo ví, jak to všechno bylo? Jeho *Stařec a moře* je ale stále inspirativní. Poselství, že žádný boj není ztracený a i když člověk nezvítězí, může odejít se ctí, je zřejmě tím nejcennějším, co nám Ernest Hemingway po sobě zanechal!

Dalším velikanem je **George Orwell** (1903 – 1950) a jeho romány *Devatenáct set osmdesát čtyři* či *Farma zvířat* jsou také celosvětově známé. Myslím si, že i jeho méně známá kniha **Bože chraň aspidistru** (nakladatelství Argo, 2019, překlad Zuzana Šťastná) stojí za pozornost, především pro odhalení autora, že za vším jsou peníze. Téměř třicetiletý Gordon Comstock je prodávacem v knihkupectví, ale práce jej nenaplňuje, neboť je autorem básnické sbírky „Myši.“ Cítí se být spisovatelem, ale

uvědomuje si řadu věcí souvisejících s penězi. (viz str.14: Peníze na to správné vzdělání, na vlivné přátele, na volný čas a klid k přemýšlení, peníze na cesty do Itálie. Peníze knihy píšou, peníze je prodávají. Nechci být spravedlivým, Pane, chci od tebe peníze, jen peníze.) Jeho sbírka básní byla sice kritiky přijata (vyšlo třináct recenzí), dokonce o sbírce tvrdili, že je to „nadobyčej nadějný debut,“ ale postupně mu došlo, že sbírka byla propadák. Viz str. 59: Někde v koutku duše si představoval, že by se mohl nějak uživit poezií, ale to byl takový nesmysl, že se o tom ani nahlas nezmiňoval. str. 102: A kdo dnes stojí o poezii?! Cvičit blechy v cirkuse by bylo užitečnější. str. 103: V těchhle časech nemůžeš čekat, že se poezie bude prodávat po tisících. Je moc velká konkurence. str. 250: Ty děláš tu chybu, že si myslíš, že člověk může žít v systému, který zahrňuje, a sám se nenakazit. Koneckonců, čeho dosáhneš tím, že odmítneš vydělávat? Jako by ses snažil dokázat, že člověk může stát úplně mimo ekonomiku. Ale to nejde. Musíš změnit celý systém, jinak nezměníš nic. str. 55: Peníze znamenají totéž co kdysi Bůh. Gordon se rozhodne, že unikne ze světa peněz, programově zchází, dosáhne na dno. Snaží se mu to rozmluvit sestra Julie i dívka Rosemary. Gordon postupně opouští všechny pracovní místa, je nespokojený ve vztahu k Rosemary, protože nemají místo pro svou lásku, i když podniknou výlet za Londýn, Gordon opět všechno poměruje penězi. Usměje se na něj štěstí, otisknou mu básně a dostane honorář, ale ten propije, ztropí výtržnosti a od vězení jej zachrání přítel Ravelstone. Gordon přichází o práci, bydlí v „díře“ a tam nakonec zplodí s Rosemary dítě. Váhá, má opustit svůj program „úniku ze světa peněz“ nebo se oženit s Rosemary, najít lépe placené místo a žít život běžného člověka v systému, kde peníze jsou bohem?

Další významný americký spisovatel **Kurt Vonnegut Jr.** (1922 – 2007) za svůj dlouhý, literárně plodný život napsal řadu knih - ***Mechanické piano, Sirény z Titaniku, Matka Noc, Kolíbka***, jeho nejslavnější ***Jatka č.5*** a v roce 1985 ***Galapágy*** atd. A přiznám se, že jsem se nad touto Vonnegutovou knihou bavil, i když ona směs sci-fi, černého humoru a fantazie vlastně ústí v realitu, kterou může být právě tragické ohrožení všech živočišných druhů, především pak člověka. Připomínala mě tak trochu i jeho jinou knihu - ***Kolíbku***, která také hlavního vypravěče přivede na ostrov Santa Lorenza tentokrát za záhadou objevu ledu typu 9. Román ***Galapágy*** začíná poklidným líčením vypravěče ducha Leona Trouta (zemřel při stavbě lodi a jeho duch na ní zůstal) o jedné chystané cestě lodí, která skončí díky velkému třesku v roce 1986 na nehostinném souostroví Galapágy. Na místo se dostává izolovaná skupina lidí, která poslouží co by

základ budoucí civilizace. A právě vypravěč děje sleduje osud lidstva, resp. náhodně zachráněné skupiny lidí milión let, která se evolučním vývojem mění v dokonalejší formu bytí – v jakési lachtany. Velká část knihy (první) líčí jak se vlastně přihodilo, že se na Santa Rosalii, galapágský ostrov, dostala tak různorodá skupina (učitelka dějepivu, alkoholik, depresivní Japonka, slepá dcera milionáře a šest kanibalek), namísto původně vybraných světově známých osobností. Vogennut si pohrává s lidstvem, paroduje lidské pinožení, nechává vyniknout iracionalitu a absurditu lidských činů. Z tvůrčího hlediska je třeba zajímavé, že postavy, které v ději zemrou, označuje už dopředu křížkem. Zajímavě využívá v textu i tzv. mandarax - kapesní počítač plný citátů, kterými se snaží komentovat děj příběhu. V druhé části knihy pak autor popisuje přímo život na ostrově a především onen evoluční vývoj, trvající milión let, přeměny člověka v dokonalejší formu bytí. Vonnegutova kniha stojí za přečtení, stejně jako i jeho ostatní dílo. Z Galapág jsem si odnesl i nápady pro své vlastní psaní a pak zcela určitě větu, která na stránkách románu opakovaně cynicky komentuje úmrtí postav románu: „No a co – Beethovenovu Devátou symfonii by určitě nikdy nesložil.“ Nakonec řada lidí svůj život promarní a kdo ví, jak bude lidstvo vypadat za milión let? Bude-li ještě vůbec nějaké lidstvo? Vidíte, pane Kurte Vonnegute.

Jedním možná méně známým autorem je **Horace McCoy** (1897 – 1955), ale jeho kniha ***Koně se přece střílejí***, určitě patří do zlatého fondu světové literatury.

Přiznám se, že když jsem koncem 70.let 20.století ještě jako student střední školy viděl film režiséra Sydneyho Pollacka podle McCoyova románu, moc jsem mu nerozuměl. A tak jsem po letech v knihovně sáhnul po knize a shodou okolností Česká televize tento film opět uvedla. Tentokrát, poučen „reálným kapitalismem“ a především všemi těmi „reality show“ nejen na komerčních televizích, jsem mu porozuměl dokonale.

Děj jednoduchého příběhu se odehrává v době světové krize ve 30.letech 20.století. Mladík Robert se náhodně seznámí s Glorií na tanečním maratónu, kde vítěz může vydělat „slušný prachy“, splnit si svoje tajné sny, ale ... novela je vlastně o tom, co všechno jsou lidé schopni udělat při vidině peněz, postavení, kam až je zaženou neutěšené sociální podmínky v době hospodářské krize. Je i o touze po obyčejném lidském štěstí, naději na důstojný život.

Autor román vydal v roce 1935, ale i po desetiletích neztratil nic na své aktuálnosti. Kniha je sice tenká, ale strhující obsahem i dialogy, čte se

jedním dechem. A i když filmová verze v závěru zcela nekopíruje knihu, obě umělecká díla jsou obžalobou světa, kde lidský život ztrácí jakoukoliv hodnotu při vidině peněz. Chtělo by se říci: Peníze až na prvním místě! Dovolím si odcitovat několik krátkých ukázek (našel bych hodně charakteristických pasáží), někdy mi připadá, že jsem je zaslechl v dopravním prostředku těchto dnů: viz str. 17: „Jaký to má smysl, mít dítě, když člověk nemá dost prachů, aby se o ně moh postarat?“ Str. 82 – „Tahle filmová branže je strašná všivárna. Člověk se musí seznamovat s lidma, s kterejma se seznamovat nechce, a musí bejt roztomilej na lidi, kterejch má plný zuby.“ Str.93 – „Co kdybych fakt měla dítě? ... Víš přece, co by ho čekalo, až by vyrostlo, ne? Totéž, co nás.“

Novela, jak jinak, končí tragicky. A tak se i já, společně s autorem, ptám: „Co jsou dneska lidé ochotni udělat pro slávu, úspěch, postavení, peníze?“

Sliboval jsem žijící autory, a tak po půl tuctu klasiků nabízím žijící autorky a autory. Jednou z nich je nositelka Nobelovy ceny **Alice Munroová** (*1931). Když v roce 2009 vyšla kniha ***Nepřítel, přítel, cititel, milenec, manžel*** kanadské autorky Alice Munroové v českém překladu Aleny Jindrové – Špilarové (nakl. Ladislav Horáček – Paseka), málokdo tušil, že rodačka z Winghamu v kanadské provincii Ontario získá v roce 2013 Nobelovu cenu za literaturu. Stala se třináctou ženou oceněnou touto poctou, přičemž je označována za „mistryni současné povídky.“

Se zájmem jsem sáhl po knize povídek oceněné autorky, abych si udělal vlastní názor. Kniha obsahuje 9 povídek, podle té úvodní dostala celá kniha svůj název. Alice Munroová ve svých příbězích umně splétá osudy žen v nejrůznějších životních situacích, zachycuje zdánlivě všední život, citové vztahy, problémy stárnutí. Třeba právě úvodní povídka osamělé hospodyně, která se upíná na jednoho muže, aniž tuší, že se stala obětí škodolibého žertu, vypovídá o autorčině vypravěčském talentu. Na mě osobně nejvíce zapůsobila povídka závěrečná „Odloučení“, kdy stárnoucí manželé Fiona a Grant bilancují svůj život, vzpomínají na mládí, ale do jejich poklidného života vstupuje Fionina stále se zhoršující nemoc. Ta si nakonec vyústí v její přijetí do domova seniorů v Meadowlake, kam Grant pravidelně za svou manželkou dojíždí. Poznává, jak se Fiona mění psychicky i fyzicky. Svého manžela nepoznává. Grant pozoruje její zvláštní vztah k dalšímu pacientovi Aubreyovi. Trpělivě pečuje o svou manželku, i když ví, že už nikdy nebude nic jako dřív. Kniha určitě stojí za přečtení. Myslím si, že j dalším autorům může být „učebnicí“ výstavby povídky.

Se jménem anglického prozaika **Iana McEwana** (*1948) jste se dost

možná již setkali, neboť jeho díla jsou do češtiny hojně překládána (např. romány *Sobota*, *Solar*, *Na chesilské pláži*), ale jeho vůbec první román *Betonová zahrada* (vyšel česky již časopisecky v roce 1988 a knižně 1993) je zřejmě nejznámějším autorovým dílem. (Vydala Euromedia Group, k.s. - Oden v roce 2015 překlad Ladislav Šenkyřík).

Tajemný příběh čtveřice sourozenců, dvou děvčat a dvou chlapců, vypráví právě starší chlapec. Nejdříve zemře otec a následně po delší nemoci i matka. Ta přímo v domě a sourozenci se rozhodnou, že nikomu o úmrtí matky nic neřeknou. A tak matku zabetonují ve sklepě a sami si začnou hrát na dospělé. Nejstarší Julie se ale seznámí s Derekem, kterého přivede do domu, a tak utajení dostává vážnou trhlinu, stejně jako se trhlina začne objevovat v betonovém kvádru ve sklepě domu. A k tomu všemu dům začíná být cítit zvláštním zápachem, takže ... ale nechci prozrazovat všechno. Hlavní vypravěč prožívá svoje dospívání, vlastně přechod mezi dětstvím a jinoštvím, poznává svoje tělo, a tak si rád hraje se svými sestrami Julií a Sue zvláštní hry na doktora. Zatímco nejmladší chlapec Tom žije svůj běžný dětský život, netuše veškeré souvislosti změn v domě. Příběh je zajímavý i právě tematikou sexu, nakonec dojde i na sourozenecký incest, takže je román a především jeho autor označován jako „básník perverze.“

Ron Rash (*1953) je jedním z nejúspěšnějších amerických autorů, dvakrát obdržel ocenění O. Henry Prize. Kniha *Serena (Když žena touží po moci)* byla nominována na cenu PEN/Faulkner Award a vypráví příběh ženy, toužící po moci, jak je uvedeno v podtitulu (vydalo nakladatelství Jota v roce 2010, přeložila Květa Palowská).

Děj se odehrává v první polovině minulého století, kdy manželé Pembertonovi přijíždějí z Bostonu do hor Severní Karoliny, kde provozují dřevařskou firmu. Především Serena se chová velmi tvrdě, jde si za svým, společnost se chová velmi necitlivě k přírodě, ale i lidem. Serena není podle tehdejších představ o ženě, loví chřestýše, řídí chlapy v pracovní četě, je neústupná a nekompromisní v řízení firmy. Když otěhotní, potratí a už nikdy nebude moci mít děti, což ještě víc poznamená její život a nakonec i vztah k jejímu manželovi. A právě její manžel má s místní dívkou Ráchel Harmonovou syna Jákoba. Oba se stávají terčem Sereniny msty a pronásledování. Nezbyvá jim nic jiného než utíkat před najatým vrahem. A pak Serena zjistí, že její manžel dívce a synovi pomáhá na útěku, což vede k nečekanému vyústění celého příběhu, který má ještě nadčasovou pointu, ta se odehrává až v roce 1975, kdy se kariéra dřevařské magnátky v Brazílii uzavírá. Román je napínavým vyprávěním a zobrazuje drsný život v horách

Severní Karoliny stejně jako lidské charaktery v honbě za mocí a penězi. Jak se píše na záložce je jakousi novodobou podobou Lady Macbeth.

Kniha, kterou Vám představuji, získala Cenu Evropské unie za literaturu 2015. Irský autor **Donal Ryan** (*1976) napsal úspěšný román ***Srdce na obrtlíku*** (Nakladatelství Kniha Zlín, 2012, překlad Alice Hyrmanová McElveen).

Čerpá z důvěrně známého Irska, kde dochází po velkém ekonomickému nárůstu k dramatické krizi společnosti v prvním desetiletí nového století. A právě hospodářská krize, ale především smrt otce Bobbyho Mahona Franka, jsou spojovací nití celého příběhu. Frank sice podědí velký majetek, ale propíjí jej, aby se posmrtně pomstil svému otci. A když se chlapi kolem Bobbyho dozvědí, že za ně Plíva Burke neplatil žádné sociální dávky, takže nemají nárok na podporu, máme tady motiv k vraždě jako na podnosu, ale nic vlastně není tak, jak se na první pohled zdá.

Kniha je vyprávěna jednadvaceti obyvateli městečka, takže se odvíjí téměř jako detektivní pátrání, kde se postupně odkrývají nejrůznější propletence, lásky a nenávisti, ale především stopy směřující k odhalení pachatele. A právě forma krátkých vstupů různých lidí se mi jeví jako velmi zdařilá. Autor udržuje napětí, přitom vypráví příběhy bez zbytečné vaty, přesvědčivě. Jedním z vrcholů knihy je kapitola, kterou vypráví zabitý Frank. Nejen, že objasňuje, jak to bylo vlastně s jeho smrtí, ale předkládá i důvody svého chování, jeho vztah ke svému otci. Kniha je vlastně autorovým druhým dílem, které napsal, ale prvním oficiálně vydaným. Před ***Srdcem na obrtlíku*** vydal Donal Ryan knihu ***Prosinec už je takovej***, což je příběh odehrávající se na stejném místě, ale před deseti lety. Takže si rád přečtu i pokračování této knihy. Autor mě inspiroval stylem psaní a především formou. Dokonce už přemýšlím o povídce, která bude nahlížena očima několika aktérů příběhu.

Britská autorka **Nell Leyshonová** (*1961) napsala svůj třetí román ***Barvu mléka***, ale první, který byl přeložen do češtiny. A myslím si, že je dobře, že se český čtenář může seznámit s tvorbou této britské prozaičky a dramatičky. (Vydalo nakladatelství Plus v Praze roku 2014, překlad Tereza Límanová).

Děj knížky nás zavádí do nehostinného kraje anglického venkova roku 1831, kdy na statku žije rodina, otec a matka společně s jejich čtyřmi dcerami. A život je to vskutku neradostný, úmorná práce, nadávky, někdy i bití, to provází život vypravěčky příběhu nejmladší z dcer patnáctileté Mary. Je svědkem výčitek otce, že nemá syna, ale i tvrdého zacházení, lopotné dřiny kolem krav, slepic nebo na poli. Spí v posteli se svojí starší

sestrou Beatrice. Navíc se stane nechtěnou svědkyní intimního spojení její starší sestry Violety se synem místního faráře Ralphem. Její sestra otěhotní. Violetě se narodí syn, ale rodiče vezmou rodičovství na sebe, takže se otec konečně „dočká“ mužského potomka. Ale život na statku plyne neradostně dál. Snad jediným potěšením je pro Mary její dědeček. Jednoho dne otec rozhodne, že Mary půjde sloužit na místní faru ke Grahamovým. Mary se dostává do jiného světa, stýská se jí po domově, i přes veškerá příkoří, která tam zakusila. Začíná se učit číst a psát, relativně by se mohlo zdát, že se svět k ní obrací vlídnější tváří, ale když paní Grahamová zemře a syn Ralph odjíždí do města na studia, začne se Mary pan Graham věnovat nejen jako učitel. Jeho pozdní návštěvy v jejím pokoji pokračují až do osudné noci...

Celý příběh je psán jako vyprávění Mary, čekající v cele smrti na konečný ortel. Nikomu neprozradí, že je sama těhotná. Novela je dramatickým vykreslením neradostného života na anglickém venkově, ale i vyprávěním o jednom dospívání dívky v ženu, kdy si s gramotností začíná hlavní hrdinka uvědomovat svoje práva.

Julian Barnes (* 1946, Dan Kavanagh pseudonym) je znám především jako autor románu **Flaubertův papoušek** (MF 1996). Je představitelem postmoderny a experimentální prózy, byl třikrát nominovaný na Booker Prize.

Jedenáct povídek převážně o stáří a stárnutí je symbolicky nazváno ***Stolek s citróny*** (nakl. Plus v Praze, 2015, překlad Viktor Janiš) .

Jak autor uvádí v poslední povídce Ticho, viz str. 235, cituji: „Pro Číňany je citrón symbolem smrti.“ A další citace z povídky „Zahradní klec“ - viz str. 212: „Matka zcela prakticky mluvila o Čtyřech posledních věcech. To jest čtyřech posledních věcech moderního života sepsání vůle, přípravách na stáří, vyrovnání se se smrtí a neschopností uvěřit v posmrtný život.“

Již z těchto ukázek nemůže být pochyb o čem Barnes píše z různých úhlů pohledů. Je těžké vybrat jednu či dvě povídky z kvalitního souboru. Mně osobně asi nejvíc zaujala povídka „Zahradní klec,“ kterou vypráví muž středního věku. Pozoruje stárnutí jeho rodičů, zná jejich vrtochy i zvyklosti, dokáže předvídat. Ohlíží se za jejich životy od seznámení, tak jak je zná z vyprávění rodičů. Myslí si, že jej už nic nemůže překvapit, ale když bylo matce osmdesát a otci o rok víc, zjistí, že ve středu se biliár v klubu již dvacet let nehraje, ale kam potom jezdit ve středu jeho otec?

Pokud jste nabyli dojmu, že Barnesova kniha je smutným ohlédnutím za životem, pak s vámi nesouhlasím. I staří a stárnutí má svoje kouzla, tajemství a zákonitosti. Hlavní postavy jsou živí lidé toužící po životě,

možná přehodnocují svoje představy, ale dokáží snít, radovat se a bojovat se světem jako v jiném věku.

A na závěr malý přesah knihy ze str. 232: „Pro umělce je přirozené být nepochopený. To je normální a po čase si na to zvyknete. Jen opakuji a naléhám: Nechápejte mě správně.“

Pro příznivce výborů uvedu dva tituly, a to ***Ztráty a nálezy (Povídky skotských spisovatele)***, (nakladatelství One Woman Press, 2004).

Devítka žen se vyznává ze svého pohledu na svět Skotska, trápí je podobné problémy jako ženy jinde na světě, ale přece jenom se v jednotlivých příspěvcích zobrazují tradiční skotské prvky. V povídce ***Výplatní den*** autorky **Alison Louise Kennedyové** žije hlavní hrdinka-prostitutka s pasákem Dannym v Londýně, ale stále si uvědomuje, že by „tohle“ u nich doma ve Skotsku nedělala. Někdy si uleje i peníze, které by ji mohly vrátit domů, do Skotska, o kterém sice plakáty v podzemce lžou, ale někdy se jí strašně stýská.

Janice Galloway (*1956) v povídce ***Sádrování prasklin*** vypráví příběh o emancipované ženě, která si nechá najmout dělníky na opravu bytu. Zajímavá je i povídka **Sheny Mackayové** (*1944), která v povídce ***Přes pomezí***, vypráví o cestě dívky za svým strýčkem, bývalým klaunem do jakéhosi domu přestárých klaunů. Jenže strýček ještě před příjezdem umírá a ona si uvědomuje celou řadu hodnot, dříve neviditelných.

Jackie Kay (*1961) v povídce ***Natáčení*** rozvíjí na pozadí filmu netradiční „Lesbický milostný trojúhelník“. Tak trochu vymykající se původem skotským autorkám je **Leila Aboulela** (*1964), pocházející ze súdánského Chartumu, která se po studiích ve Velké Británii provdala a s manželem a dětmi se přestěhovala do Skotska. Nevím, do jaké míry je povídka ***Muzeum*** autobiografická, ale hlavní hrdinka Šadia také přichází jako dcera súdánského lékaře do Velké Británie na studie. Je zasnoubená s Faridem, majitelem licence na výrobu limonády 7Upa pokud se za něj provdá, čeká ji velké bohatství ale ... prožívá vztah ke studentovi Bryanovi, aby s ním nakonec navštívila místní africké muzeum. Domnívá se, že tam najde domov, ale musí konstatovat, že „...v tomhle muzeu vám vykládají lži ...“

Jsem rád, že jsem si alespoň touto cestou mohl přečíst povídky skotských autorek, asi těžko bych sáhl po jejich samostatné knize (pokud byly vůbec přeloženy do češtiny).

Dalším zajímavým počinem je ***Britská čítanka - Gutenbergova čítanka moderní britské prózy*** (Labyrint, 2008). Přináší reprezentativní výběr z tvorby deseti významných současných britských prozaiků - **Salman Rushdie, Graham Swift, Julian Barnes, Ian McEwan, Kazuo Ishiguro,**

Angela Carter, Martin Amis, John Banville, Jeanette Winterson, Romesh Gunsekera.

Každá ukázka v anglickém originále je zrcadlově doplněna českým překladem, medailonky autorů a výběrem dalších doporučených titulů, které byly v posledních desetiletích přeloženy do češtiny. Kniha je určena jak studentům a zájemcům o anglický jazyk, tak i těm, kdo vyhledávají kvalitní moderní beletrii. Čítanka vychází v nakladatelství Gutenberg ve spolupráci s kulturním časopisem Labyrint revue.

A na úplný závěr mého putování po anglicky psané literatuře završuje **Helen Oyeyemi** (*1984), patří mezi nejuznávanější současné britské prozaičky. Pro české čtenáře je navíc zajímavá tím, že žije v Praze. První román napsala ještě na střední škole a pátá kniha ***Dívka jménem Boy*** (nakl. Argo, 2016, překlad Ladislav Nagy) je podle kritiků zatím její nejúspěšnější knihou. Další kniha ***Perník*** (nakl. Argo, 2021) byla nominována na Magnesii Literu za překlad Petra Onufra.

Oyeyemi je vypravěčka a v knize ***Dívka jménem Boy*** se dotýká problémů rasismu, ale i rodinných mýtů, vztahů sourozenců či matky k nevlastní dceři. Děj první části se odehrává v 50. letech 20. století, kdy mladá dívka Boy Novaková utíká od svého otce krysaře. V životě nepoznala matku, pracuje v různých příležitostných zaměstnáních. Provdá za vdovce, který má z předchozího vztahu dívku Snow. Boy porodí dceru Bird, která vypráví dál příběh rodiny v druhé části. Bird si píše dopisy se svojí sestrou Snow, která žije odděleně od rodiny.

Děj vyústí v překvapivou pointu v třetí části knihy, kde vlastně zjišťujeme, jak to bylo s otcem Boy, ale nechci prozradit vše.

Přiznám se, že počátek knihy byl trošku oříšek, ale postupem času jsem si zvykl na autorčin styl, rámovaný mýty, pohádkami a jejich ohýbáním do poměrně nečekaných souvislostí. Příběh čtenáře překvapuje neustále, takže nikdo si nemůže být ničím jist.

Kniha je řazena do žánru magického realismu.

Druhá kniha **Helen Oyeyemi** ***Perník*** vypráví příběh anglické školačky Perdity Lee a její matky Harriet. Auitorka čerpá inspiraci z pohádkových příběhů, staví na archetypech, odkazuje na klasickou literaturu i na nejnovější pop-kulturu, a to vše činí nesmírně vytříbeným jazykem a mimořádným stylem. Najdete v ní i odkaz na české prostředí.

Pokud jsem vás letem světem po anglicky psané literatuře zklamal, neboť jsme nenašli svou oblíbenou autorku či autora, omlouvám se, pokud jsem vás inspiroval, jsem rád! Anglicky psaná literatura je nevyčerpatelná a každým dnem přináší nová a nová překvapení!

„Překlady jsou můj denní chleba!“

ROZHOVOR – Jan LIPŠANSKÝ

S Jendou Lipšanským jsem již jednou pro ČAJ rozmlouval, bylo to v roce 2014, kdy jsme si ještě vykali. Už tehdy říkal, že jeho zájmy jsou různorodé. o čemž svědčí současné aktivity při natáčení dalších dílů pořadu Cesty víry či psaní příběhů do Čtyřlístku. Jenže tentokrát bych se rád podíval na jeho překladatelkou činnost. Sám Jenda mi do mailu, když jsem jej žádal o rozhovor, napsal, že: „Řečeno slovy Phila Marlowa, překlady jsou můj denní chleba!“

Takže v čísle, kdy se píše o anglicky psané literatuře, je rozhovor s překladatelem z angličtiny aktuální.

- Hned na úvod se zeptám, kolik knih jsi dosud přeložil a máš nějakého svého autora, kterého překládáš?

Vydaných knih je k dubnu tohoto roku osm (své počátky nepočítám), do tisku se chystají dvě, jeden překlad (nový thriller Deana Koontze) dokončuji a mám odevzdávku v červnu, a hned pak začnu překládat jeden klasický horor. Kromě dvou knih série Neviditelná knihovna jsou to zatím pokaždé jiní autoři.

- Ale pojďme postupně. Jak jsi se vůbec dostal k překládání?

Překládat jsem začal na začátku 90. let. Během studií jsem v Praze rok bydlel u nevlastní babičky a ta se angažovala v tehdejších křesťanských aktivitách při vydávání knih, které do té doby u nás nevycházely a vycházet nemohly. Takže jsem si podnájem odpracoval překlady článků, brožur a

knih. Většina z toho dnes už není k sehnání, přece jen se tehdy vydávalo spíše na koleně, ani ISBN to snad nemělo, ale popravdě je to možná takto lepší, protože bych se za své tehdejší překlady moc styděl. Člověk se vlastně při osvojování cizího jazyka neustále vyvíjí, ten jazyk samotný se rovněž vyvíjí, takže dnes třeba vím to, co jsem neznal před pěti lety, a podle toho ty starší překlady vypadají.

- Musíš umět výborně anglicky. Pobýval jsi v anglicky mluvících zemích delší dobu?

Vlastně ani nevím, jak dobře anglicky umím. Jazykovku jsem nedodělal. Měli jsme skvělou učitelku, která pojala výuku hrou – tedy jsme četli články, dívali se na televizní dokumenty, a poté o nich diskutovali, používali jsme si písničky, třeba Beatles, a snažili se sepsat z odposlechu jejich anglický text... jenže pak přišla sametová revoluce, ruštináři potřebovali rychlou rekvalifikaci, naši učitelku nám vzali a dostali jsme jinou. Takovou zapšklou, která nás učila angličtinu stylem „popište, kde se na obrázku divadla nachází která židle v hledišti a použijte správnou spojku“, prostě takovým tím školometským, nepraktickým stylem, a tehdy nás hodně lidí ze třídy výuku vzdalo.

Do zahraničí jsem se dostal jako IT novinář, protože se tiskové konference konaly jednou v Paříži, podruhé v Budapešti, v Kodani, v Londýně. Nejvíce mi dal týden v Los Angeles. Do té doby jsem se mluvit anglicky bál. Rozhlasová sekce BBC se mnou kdysi chtěla vést rozhovor o tom, že jsem v naší republice jeden z prvních dělal vlastní internetové stránky, je zajímavé, proč třeba o majoru Zemanovi. Ale jak spustili nahrávání, tak strašně jsem se snažil mluvit spisovně, že z rozhovoru nic nebylo. A v tom L. A. se samozřejmě všude mluvilo anglicky, v televizi vše anglicky... První den jsem na vše jen říkal to klasické „Oh, yes!“ a kýval hlavou, druhý den jsem začal trochu rozumět, co mi kdo říká, třetí den jsem se koktavě pokusil mluvit a velmi mne překvapilo, s jakou shovívavostí mne poslouchající berou a snaží se mne dokonce povzbudit... Zkrátka, když jsme pak odlétali a s někým jsem už anglicky bezproblémově zapředl rozhovor, potěšilo mě, když se mě dotýčný nakonec zeptal: „Vy máte zajímavý přízvuk, nejste vy z Arizony?“

Každopádně jsem si nedávno dělal nezávazné online testy angličtiny a výsledný verdikt zněl, že bych certifikát jazykové školy získal.

- Než se pustíš do překladu, předpokládám, že knihu několikrát přečteš v originále. Děláš si už při čtení poznámky?

A víš, že ne? Dělán to jako s kteroukoliv knížkou, klidně v češtině, u které

přemýšlím, jestli si ji chci přečíst. Knížku si prolistuju, u těch anglických mě zajímá struktura a členění kapitol a textu, když mě zaujme nějaká pasáž, začtu se, zalistuju dál, zase si kousek přečtu, a tak mám obecnou představu o tom, co autor asi chce říct, jak to chce říct, jaké si k tomu zvolil postupy a výrazy. Také je potřeba vědět, kde se děj knihy odehrává, protože to znamená, že si budu muset načíst potřebné informace o dané zemi, kultuře, příslovích, frázích, podmínkách apod.

Dost nepříjemné je, když se text týká nějaké široké fanouškovské základny. Překládal jsem dvě knížky pojednávající o Tolkienovi a jeho knihách, a tam je několik skupin, které si dělají nárok na správnost toho, jak která postava měla být či má být přeložena, včetně různých území, takže si člověk může načíst, co chce, ale stejně se nezavděčí všem.

- Můžeš nakladateli sám doporučit knihu nebo autora?

Asi můžu, ale výběr a „dramaturgie“ probíhají v redakcích, kde jsou za to placení redaktoři, a ti vybírají tak, aby se to prodávalo, aby šlo o žánr, který lidé aktuálně čtou. Jak kdysi řekl režisér Steven Spielberg o filmech: „Abych mohl natočit jednu Purpurovou barvu, musím předtím natočit dva Indiany Jonese, Čelisti a E. T. – Mimozemšťan.“ A v knižní branži platí: „Víte co musí udělat nakladatel, aby mohl vydat jednu básnickou sbírku? Musí vydat nejprve tři kuchařky, jednu kámasútru, Harryho Pottera a celého Browna, aby pak mohl tu sbírku dát jako dárek zdarma.“ Pár nesmělých pokusů jsem učinil, prý to zvaží, a od té doby ticho po pěšině.

- Jak dlouho trvá překlad knihy dejme tomu třísetstránkové?

Přesně tolik, kolik chce nakladatel. :-) Protože se knih vydává hodně, tak se naštěstí na překladatele tolik netlačí, takže většinou je na překlad takové knížky pět měsíců až půl roku.

- Máš nějakou denní normu? Nebo jsou pasáže, které jdou rychleji, či pomaleji?

Podle toho, jaký je deadline, si vydělím počet stránek nutných k přeložení počtem dnů. Nechávám si tam týdenní rezervu na své korektury. Většinou to vyjde na 3 – 4 stránky překladu denně. A je to tak akorát. Zkoušel jsem tzv. jet jako fretka, ale nejenom, že se brzy unavíte, ono přemýšlet nad převodem anglických slov, stylistiky a slovosledu do správných českých slov, stylistiky a slovosledu je docela náročné, ale také ten překlad začne ztrácet na kvalitě. Zvláště nejde moc rychle překládat, když narazíš na složitější text nebo nějaké místní specifické prvky, u nichž se význam musí dohledávat. Jsou části, kdy se překládá skoro samo, a pak části, kdy mám

pocit, že jsem spadl do hrnce s medem a těžce se v něm brodím a nemůžu se dostat ven.

- Dá se překládat otrocky nebo spíš volněji? Je to rozdílné podle autora?

Dá se překládat všelijak, otázkou je, jestli narazíš na vyznavače té, či oné linie. Dělal jsem třeba zkušební překlady pro jiná nakladatelství, a tam mi je nevzali, protože chtěli doslovnost. Všechno naprosto přesně, jak je to v anglickém originálu. Osobně jsem příznivcem druhého přístupu, kdy se nejprve pokusím naladit na původního autora, jeho případný smysl pro humor, jeho práci s časem, délkou vět, výběrem slov, temporytmus, a pak nepřekládám zcela otrocky, ale v jeho „duchu“. Abych českému čtenáři předal co nejvíc, pokud to jde, toho, jak původně autor s textem a vyzněním (a případně humorem) pracoval.

- Jako humorista bych se rád zeptal i na překlady humoristických knih. Jsou třeba těžší než thrillery a horory? Ptám se i proto, že třeba v češtině vyznívající vtip může pramenit třeba ze záměny jednoho písmene či dokonce posunutí čárky, ale v cizím jazyce to vůbec nefunguje. Jak tady postupovat, aby si čtenář taky ten vtip užil?

Každý překlad je těžký. U těch humoristických knih je to těžší v tom, že se dost často odkazují na anglosaskou kulturu, která je nám často cizí, nebo u amerických knih na americkou popkulturu, což už je případ přímo pro fajnšmekry. Kdo z nás zná všechny televizní show, které americké stanice vysílaly od 50. let den co den, kdo z nás zná všechny tehdejší komiky a kuchaře a celebrity? Proto třeba ve filmu Shrek 2 překladatel velmi správně přeložil jednu část jako: „A hele, to křoví vypadá jak Halina Pawlovská.“ Převedel odkaz na americkou popkulturu na nám známou osobnost. U humoristických knih v podstatě vymýšlíte celou knihu znovu, což je třeba známý případ obou překladů knih o panu Kaplanovi.

Ale budeš se divit, i u thrillerů se objevuje humor. Až na jednu výjimku, kdy autorka asi zrovna dokončila kurz psaní a někdo jí kdoví proč zaspontoroval vydání knihy i překlady, mám zatím tu zkušenost, že každý autor má určitý svůj specifický smysl pro humor, někdy skutečně velmi jemný, jindy černý, ale je tam. A pak je potřeba jej nejen odhalit, ale i adekvátně převést.

- A co třeba místní terminologie, výrazy běžné třeba jen pro určitou oblast?

To souvisí s tou otázkou k překladu vtipů a dvojsmyslů v knihách. Což

často dá pěknou fušku vymyslet to tak, aby podobný dvojsmysl vyzněl i česky. Nedávno jsem překládal zkratku, jejíž jednotlivá slova musela dát dohromady název jednoho úřadu, ale přitom ta samotná zkratka sama musela z těch počátečních písmen dávat dohromady jiné, vtipné slovo. S tím jsem se mořil dva dny.

Překládal jsem knížku odehrávající se v Texasu, a tam jsem často musel hledat texaskou frazeologii, zvyky, úsloví, pověry, to všechno hrálo v příběhu roli. Dohledat jednu frázi a dobře ji přeložit pak také trvá docela dlouho. O americké popkultuře už jsem mluvil, a platí to i o odkazech na u nás neznámé herce, spisovatele, zpěváky či sportovce. A pokud se příběh odehrává ve vědeckém prostředí, je potřeba nastudovat si správnou terminologii různých vědeckých pojmenování.

- Jak se vyrovnáváš s vulgarismy?

Asi víš, že jsem věřící člověk, takže nejen vulgarismy mi jdou proti srsti. Ale zase na druhou stranu, pokud to patří ke slovníku popisované oblasti, k těm lidem, těžko se tvářit, že mluví spisovně. Takže jsem si slovník amerických vulgarismů v poslední době docela rozšířil, ačkoliv jej osobně nepoužívám. Jen prozradím, že u nás tak často používané „motherfucker“ už je v USA hodně zastaralé.

- Nechci znát přímo částky, ale dá se překládáním uživit? Případně kolik knih by musel člověk přeložit, aby jeho příjem byl někde kolem průměrné mzdy?

Asi takhle. Za jednu knihu dostanu zhruba dva průměrné měsíční platy. A jednu knihu překládám půl roku. Takže nedá. Abych překládal rychleji a víc, musel bych používat strojové překlady, což mnozí dělají, jak jsem zjistil, když mi nějaký zahraniční klient poslal určité texty ke korekturám.

- Má vydavatel k překladům ještě nějakého svého korektora či pracuje se s překladem? Nebo už dodáváš hotové dílo?

Samozřejmě knihu pak čte ještě další editor, který do textu zanele změny a případné poznámky. Takto opravený text mi pak pošle, nejasnosti si vyjasníme, pak mi ještě přijde náhled před tiskem, kde je možné opravit, co nám uteklo. Ale jak to bývá – ono vždycky něco uteče. Kdysi jsme četli u jednoho čísla časopisu DiViDi tiskové náhledy já, šéfredaktor, sekretářka, manažer, a když číslo vyšlo, všichni jsme si hned na titulní stránce všimli pravopisné chyby, kterou jsme všichni přehlédli.

- Říká se, že některé autory, o kterých by se třeba v souvislosti s nějakou cenou ani nevědělo, musel nejdřív někdo přeložit do

angličtiny. Co ty na to?

Je to stejné jako u filmu. Naši herci jako Rudolf Hrušínský, Vladimír Menšík, Dana Medřická a mnozí další měli na světovou úroveň, ale neuměli jazyk. Občas se sice mihli v nějaké německé produkci, ale předabováním přišli o své kouzlo. Naopak, kdo jazyk uměl, prosadil se pak i v zahraničí, třeba Anny Ondráková, Hugo Haas, Juraj Herz, Miloš Forman a pár dalších, u nás dnes neznámých umělců. Je to dáno tím, že anglosaský trh je největší. Samozřejmě musíš mít i správné kontakty nebo někoho, kdo ti ze začátku pomůže. On ten píseček je všude malý a všude stejný. Ale je pravda, že když má někdo knížku v angličtině, má potenciálně daleko širší okruh čtenářů.

- Nepřemýšlel jsi třeba o překladech českých autorů do angličtiny?

To jsou dvě rozdílné kategorie – překlady z angličtiny, a do angličtiny. Kdysi jsem si nechal přeložit dvě své povídky různými lidmi do angličtiny a samozřejmě jsem si to zkusil i já sám. Měl jsem pak v ruce čtyři naprosto odlišné překlady. Takže i zde platí, že co překladatel, to jiná verze. Každý použije jinou slovní zásobu, jiná slovní spojení. A jeden nadává druhému, že to přeložil špatně. Proto bych byl s překladem do angličtiny opatrný – chtělo by to spíše člověka, který tím jazykem žije a zná jeho aktuální vývoj i změny a posuny ve významu slov. A tady si netroufám říct, že bych držel prst na tepu doby, ačkoliv spoustu anglických novotvarů samozřejmě musím pro překlady znát.

- Některé knihy z angličtiny mají různé překlady, třeba dobově poznamenané. Koho z překladatelů si ty ceníš? A třeba naopak máš i překlad, který nepovažuješ za příliš zdařilý?

Vážím si každého překladatele, který ví, co překládá, a ke všemu umí český pravopis. Nečekal jsem, že přijde doba, kdy znát vlastní jazyk bude považováno spíše za přítěž. Když čtu různé texty online médií, které se hemží pravopisnými chybami, a nikdo to neřeší, je mi smutno, kam jsme to dopracovali. Dokonce i Česká televize, kdysi etalon pravopisné češtiny, má často v podtitulcích pravopisné chyby, reportéři mluví žargonem. Takže je mi jedno, jestli je v knize nějaký překlep, když jinak vidím slušnou úroveň češtiny a cit pro původní jazyk. Hloupé je, že dnes překládá každý. A pak vidím film, kde si paní píše perem do notýsku, ale do češtiny je to přeloženo, že má notebook (notebook = notes, zápisník).

- Co je na překládání nejtěžší?

Já jsem ve své podstatě líný člověk. Jenže když každý den musím – musím

– přeložit určitý počet stran, bez ohledu na počasí, náladu, svátky, kocovinu, návštěvu tehyně apod., tak mi to připomíná nějakou mnišskou řeholi. Na druhou stranu jsem ale rád, že tu svou vrozenou lenost musím holt překonat.

- Vzpomínám si, že existuje cena za nejhorší překlad – Skřípec. Neděsí tě, že by třeba i tvůj překlad byl takto poctěn?

Pokud jde o ceny, jakékoliv, z toho mě vyléčila Řehečská slepice. Ale to jsem asi říkal už minule. Vždycky si vzpomenu na přísloví, že dar má cenu dárce. Ono záleží, kdo které soutěže a ceny pořádá, jestli se náhodou nesledují nějaké politické či společenské cíle apod. Nedávno dostala Magnesii Literu podle mne nijak moc dobrá herečka za nějaký svůj blogýsek, jak se tomu dnes říká. Ta knížka se nedá číst, protože madam neudrží myšlenku ani v rámci jednoho odstavce. Ale má holka prestižní literární cenu. V USA se budou Osaři udělovat podle barvy pleti a genderových ideologií. Ne podle kvality díla, to je podružné. Takže možná dostat Skřípec by mohlo nakonec znamenat i něco pozitivního. Režisér Zdeněk Troška dostával pravidelně Plyšového lva za nejhorší český film. On si cenu přišel převzít a všem se vysmál, protože jim ukázal statistiky návštěvnosti českých filmů v kinech, kterým vévodil. Pak tu cenu raději zrušili.

- Zeptám se na našeho krajového autora Jaroslava Rudiše. Napsal Winterbergovu poslední cestu německy a do češtiny ji přeložila Michaela Škultétyová. Myslíš si, že je to normální?

Tak třeba si hraje na druhého Kunderu? Jenže u něho víme, co je příčinou jeho zklamání, neřku-li zhnusení, a odchodu do Francie. Ono stačí si přečíst Žert, tam je všechno. Jen nevím, jestli je pan Rudiš, neznám ho osobně, také nějak zahořklý vůči Čechům, takže nemůžu soudit. Ale obecně si myslím, že český autor by měl primárně psát česky, estonský estonsky, čínský čínsky, aby v tom byl kus jeho samotného. Což se při překladu chtě nechtě krapet ztratí. Překladatel nemůže znát autorovy nejnějnější myšlenky a co ho v minulosti v životě ovlivňovalo.

- V poslední době jsem objevil zajímavá jména anglicky píšících autorů a autorek, například Julian Barnes, Ian McEwan, Nell Leyshonová, ale mohl bych jmenovat další. Máš nějaké oblíbence?

Protože mám rád detektivky s přidanou hodnotou, tak se mi líbí někteří současní autoři jako Jim Butcher, Lee Child, Ken Bruen, a díky tomu, že jsem měl to štěstí překládat předposlední díl Washingtona Poea, což je

nesmírně vtipná série, objevil jsem i M.W. Cravena. Když ale jinak já mám teď období návratů ke klasice, protože mi moderní kultura nic moc nedává, a to jak u knih, tak filmu. Věděl jsi třeba, že Agatha Christie pod pseudonymem Mary Westmacott napsala po svém zmizení několik knih, z nichž Já nebyl u tebe, když přicházelo jaro podle mne popisuje, co se s ní v tu dobu dělo a že je to hodně silná kniha pro každého člověka, který si hýčká své sebeklamy?

- Máš nějakého autora, kterého bys rád přeložil?

Strašně rád bych přeložil od Raye Bradburyho knížku Green Shadows, White Whale o jeho zážitcích v Irsku. Pár povídek z knihy různě přeloženo bylo, ale kniha samotná jako celek nikoliv. Moc rád bych znovu přeložil některé nejen náboženské knihy, které se u nás vydávaly ve 20. letech buď u Ladislava Kuncíře, nebo ve Staré Říši, ale asi o to dnes není zájem, všem stačí Halík nebo Vácha, proč by četli třeba Chestertona, například Muže, jenž věděl příliš mnoho, nebo něco od Sherwooda Andersona? Na Slovensku podobné tituly začalo vydávat nakladatelství Zabudnuté knihy, třeba to půjde i u nás.

- Mimochodem opět se objevují tendence zakazovat některé knihy, například v Americe se uvažuje právě o Orwellově díle 1984. Můžou se knihy a myšlenky zakazovat?

Tak v totalitě samozřejmě můžou. Je jedno, jestli se to jmenuje liberální demokracie, pokrok pro všechny, rovná práva všem, komunismus, vždycky když má něco znaky totality, je to totalita, ať tomu říká kdo chce jakkoliv. U nás se cenzurovala Honzíkova cesta od Bohumila Říhy, celé odstavce, aby tam nedejbože nebylo nic o JZD. Takže současné děti nebudou znát historickou kontinuitu, vůbec nebudou tušit, jaká byla naše historie. V současných anglických seriálech hrají krále a královny černošští herci, navzdory skutečnosti. Historie se zpochybňuje – dnes se dokonce zcela vážně tvrdí, že podle nových vědeckých poznatků vikingové byly ženy, takové předchůdkyně současného feminismu. Česká herní společnost vydá hru z českého středověku, a zvedne se vlna kritiky, že tady s Janem Žižkou běhalo málo černochů. A s aktuálním konfliktem na Ukrajině jsou zde tendence zakazovat ruské autory. Dost na tom, že ruská (ne sovětská) literatura se u nás posledních dvacet let nijak moc nepřekládala (zkus mi najít nějakou knihu o Andreji Kolomackém nebo od Ignatije Brjančaninova), teď možná začneme z knihoven vyhazovat knihy od Gogola, Dostojevského nebo Tolstého. Ne, nepřijde mi to normální. K Americe jsme v době komunismu vzhlíželi právě proto, že tam si každý

mohl říct, co chtěl, v britském Hyde Parku mohl každý mluvit o čemkoliv, a všichni měli svobodu slova. Ta doba je pryč.

- Vracíš se ke klasice? Já mám rád Saroyanovy knihy (to je moje srdeční záležitost). pochopitelně Hemingway, Styron či Orwell atd.

Jestli máš rád Saroyana, doporučuju už zmíněného Sherwooda Andersona, třeba sbírku povídek Smrt v lese. A Raye Bradburyho, třeba Hřbitov sílenců nebo Pampeliškové víno. Z detektivní klasiky nedám dopustit na Roberta van Gulika s jeho dokonalým smyslem pro detail a historickou přesnost. Raymond Chandler mne spolehlivě také vždycky dostane svými skvělými sarkastickými poznámkami (Ross Macdonald píše podobně, ale s velkými výkyvy). Miluju Návrat z hvězd od Stanislawo Lema, neuvěřitelně vizionářské dílo. Graham Greene a jeho Moc a sláva je skvělý román paradoxu. Málokdo zná od Roberta Merleho knihu Madrapur, ale lepší román o životě a smrti jsem nečetl. Nesmím zapomenout na Měsíční pahorek v dlani od Henriho Bosca. Plus výše zmíněná Mary Westmacott. A když mám umělecké pochybnosti, přečtu si od herce Miroslava Macháčka jeho Zápisky z blázince nebo Deníky Pavla Juráčka.

- A co tvoje tvorba? Nezanedbáváš ji kvůli překladům?

Tak nějak si se svou tvorbou sám už nějakou dobu nerozumím. Čas by se snad i našel, ale chybí mi k tomu klíč. Něco bych říct chtěl, spousta věcí mne zajímá, jen nevím, jestli by to zajímalo i někoho jiného. A jestli to napsat jako fiktivní příběh, nebo spíše popisovat svůj život formou vzpomínek. Proto jsem rád za tvoje řekněme popichování a aktivitu, díky nimž mě vždycky donutíš napsat nějakou povídku. Hm, že bych něco nového sepsal formou povídek?

- Setkal jsem se s názorem, že třeba slovenskou poezii českému čtenáři netřeba překládat. Co si o tom myslíš? Když vidím, jak hlavně mladá generace už slovenštině nerozumí, je mi smutno. Dokonce na jedné besedě kdosi vyprávěl, Čech a Slovák se domlouvali anglicky! A v tvém rodném Brně se Slovák ještě domluví?

Když nechce zrovna sodovku, tak nemáme problém (sodovka na Slovensku je sodová voda, na Moravě limonáda). Tuhle v baru Cubana jsem si příjemně popovídal i s Poláky, ačkoliv polsky umím asi jen pět slov. Ale jsou to všechno příbuzné jazyky a vždycky jsme se snažili dorozumět třeba i s Chorvaty. Ale máš pravdu, že třeba když jsme před pár lety navštívili s manželkou Polsko, také se chtěli domlouvat jen anglicky. Osobně mám naštěstí mezi přáteli pár Slováků, tak kontinuitu neztrácím, a daří se mi i

syna učit slovenštinu tak, aby jí rozuměl. Ale možná nakonec skončíme tak, jako ti dva rádcové v Šíleně smutné princezně, kteří se rozhodli překládat „já u vás, vy u nás“.

- Co v současné době překládáš a kde se dají knihy, které jsi přeložil, sehnat?

V této chvíli (10. 4. 2022 ve 22:17) mi chybí přeložit 161 stran knihy Deana Koontze s názvem Devoted (česky něco jako Oddaný, protože tam jde o neobvyklý vztah lidí a psů, ale je to thriller), pak mě čeká klasický horor, který byl i zfilmován, Burnt Offerings. A doufám, že potom dostanu k překladu nejnovější díl s detektivem Washingtonem Poem, Botanika. Jinak z knížek, které jsem přeložil, doporučuji Osudný pád od Christiny McDonald nebo Ve tmě jsme všichni stejní od Julie Heaberlin. K dostání ve všech dobrých knihkupectvích.

- Jako znalec piva, zvláště z malých českých pivovarů, bych se rád zeptal, jaké mají pivo v Los Angeles a v místech, kde jsi pobýval? Je české pivo opravdu nejlepší na světě?

V Los Angeles se překvapivě pivo nikde, kde jsme byli, nečepovalo, Američané skutečně všude pijí tzv. lahváče. Dokonce i v baru. Otevřou flašku a popíjejí z ní. Američané vůbec mají divné chutě - pizzu musejí mít vysokou jako nějaký koláč, pečené maso strkají pro jistotu ještě do fritáku apod. Nejčastěji se tam dala sehnat Corona, a to dávno před tou velkou pandemií, tehdy byla mexická...

Dánská piva jsou svrchně kvašená, tedy ale (čti ejl), často hodně silná, taková navoněná, jak by řekla moje žena. Francouzi jsou spíše na vína a v Maďarsku jsem pivovarů také moc nezažil. V Londýně mají rovněž rádi svrchně kvašená piva a stouty, hutná, tmavá piva, a ty mi chutnaly a chutnají dodnes.

V Brně chodím na brněnské verze stoutů do pivovaru Pegas nebo pivovaru Kos na Blackout. Asi nejvíc jsem si v zahraničí na pivo pochutnal v pivovarech v polském Krakově. Ale jinak musím potvrdit, že na česká, spodně kvašená piva, skutečně žádná zahraniční neměla, ani člověka pořádně neosvěžila. Není nad dobrou, chlebovou a plnou desinu třeba z kamenického pivovaru.

Děkuji za rozhovor.

Václav

KRISTÝNA PETIŠKOVÁ

ŽIVOTNÍ ZTRÁTY: RAČÍ HODY

Padám do slepecké tmy a za letu se tě ptám: „Myslíš si, že peklo má dno?“ Jsi v té tmě se mnou, padáš o něco rychleji a za šest měsíců mi odpovídáš svojí smrtí. Je mi něco málo přes dvacet, ty ses narodil pár let po válce, studuji hudbu a ty ji učíš, mě zná pár desítek lidí a ty jsi světoznámý klavírista zastíněný slávou svého ještě slavnějšího, již nežijícího otce. Rok a půl tvoříme pár, pobuřujeme tím americkou společnost i vedení školy a nad hlavami se nám se zdviženým výhružným ukazováčkem klene stín bubáka zákona Title IX, který zakazuje učitelům mít intimní styky se studenty. Žijeme v New Yorku, ty jsi v něm doma, ale mě od domova, pocitu klidu a bezpečí dělí oceán a celá západní Evropa. Jsem zranitelná a osamělá, a tak si nalepuji ze všech stran na duši voděodolné náplastí s barevnými postavičkami. Těžko říct, jestli i ty nejsi jednou z nich. V tomhle hlučném městě, kde čas pije tři pressa denně, si zpravidla nikdo nikoho nevšímá. Ale když po newyorských ulicích kráčíme my, jsme jako celebrity. Lidé se za námi zhnuseně otáčejí, někdy si jen odplivnou, jindy na nás udělají zvracející gesto. Nenávistné myšlenky v lidských hlavách plíživě prosakují i do té mé. Stávám se názorem společnosti a nenávídím tebe i samu sebe. Do deníku si píšu, že jsem oběť a cítím se zneužitá. Jsem chudák s otcovským komplexem a ty jsi prachspřstý starý predátor, který se zaplétá s mladou naivní dívkou a využívá tak své profesní moci k získání pocitu nesmrtnosti. Ale bohužel či bohudík, na sebestředné starosti mi nedáváš moc prostoru. V těle se ti usazují raci a ve slinivce a v játrech pořádají račí hody. V noci se budíš bolestmi břicha, křičíš, pláčeš a vrávoráš do koupelny, aby ses vyzvracel do záchodové mísy. Té, na které každé další ráno sedím a brečím. Po pár týdnech jedeme za tvým chladným italským doktorem, aby tě spasil. A on ti místo toho dává posledních sedm měsíců života. Ty jsi však optimista a bojovník a věříš, že se uzdravíš silou vůle. Vůle je silná, jen díky ní si teď zachovávám zdravý rozum, ale ty se každým dnem ztenčuješ a navíc se ke mně chováš jako žárlivý vůl. V našem domě už nežijeme jen ty, já, tibetské mísy a myši. Hněvivá rakovina a náš strach z ní se nastěhovali do všech jeho místností. Dostávají se i do jádra našeho vztahu a štěpí jej na ostré kusy. 1 Chci od tebe utéct, ale tvoje psí oči, bezedná osamělost a hysterické scény mi to nedovolí. Jsem jedna z těch slabých žen, které jsou ve vztahu lapené v pasti a zůstávají v ní, i když vše a všichni jsou proti, včetně nich samých. Jedna z těch hloupých žen, kterým jsem se posmívala, nad které jsem se povyšovala, myslíc si, že něco takového by se mi nikdy nemohlo stát. Jsem jako moje máma. Ale opustit

umírajícího osamělého člověka je přece sobecké, nemorální, nepřipustné, ohavné, morbidní, proti všemu božímu desateru i všemu třicateru, které vytvořili mí vnitřní soudci! A tak s tebou zůstávám další a další dlouhé měsíce, dokončuji školu, cvičím pět hodin denně na klarinet, myslím na svůj závěrečný recitál a na Messiaenův Kvartet pro konec času, ve kterém jsi měl původně hrát klavírní part, po nocích nespím a poslouchám řev tvých bolestí, každý měsíc mám oparové výsevy, v hlavě mi hučí tinnitus, pořád jen brečím a hádám se s tebou, přitěžuji tím stejnou měrou sobě i tobě, a do toho si slepě libuji ve své nesobeckosti a ochotě s tebou zůstat. Večer, když si čistím zuby, útěšně pozoruji v zrcadle nad svou hlavou svatozář mučednice. Tři měsíce před tvým odchodem ze světa se mnou jednoho rána zahajuješ válku. Vzdávám se téměř bez boje. „I am not going to let you kill me yet!“, křičíš a vyhazuješ mě z domu. Ještě že jsem si asi před měsícem konečně udělala řidičák a můžu si půjčit tvoje auto a odvézt si všechny své věci na kolej. Stále se však nehodlám vzdát se své role mučednice a několikrát týdně za tebou jezdím na kole udělat ti čerstvý pomerančový džus a předčítat ti Proustovo Hledání ztraceného času. Avšak semestr brzy končí, přebírám si své dva bakalářské diplomy a nadobro se vracím domů. Všechno je to tak bolestné, že se loučíme jen přes whatsappové zprávy. Jako mučednice selhávám. Nasedám do letadla a letím se vybrečet mámě do náruče. Ta ošrepaná fráze, že člověk má mít své hranice, nemá tolik myslet na ostatní, ale dělat to, co chce on sám, mě nepřestává lechtat po obou tvářích. Po pár týdnech doma jedu s orchestrem na povánoční turné do Číny. Držím tam půst a poslední noc se mi zdá, že se ocitám ve tvém domě. Nacházím tě na posteli v obležení přátel, kouříš jointa a směješ se. Po chvíli mě spatříš, koukáme se na sebe a vpíjíme se do sebe tak, že vše kolem přestává existovat. Naše bosé nohy se navzájem hladí a já se směju a pláču zároveň. I ty se usmíváš, ale tvá tvář je narozdíl od té mé naprosto vyklidněná. Po chvíli lehce pokývneš hlavou, dáváš mi tím najevo, že všechny neshody mezi námi jsou lidské, tedy malicherné, a že si vše můžeme snadno odpustit. Tím se naše společná úsečka zakončuje a ty se proměňuješ ve světelné paprsky a neviditelně splyneš s prostorem. Pozoruji tě, ztělesněné světlo, tisknu dlaně před 2 obličejem jako při modlitbě a po tvářích nechávám samovolně stékat slzy. A takto se probouzím s dlaněmi před obličejem na navlhlém polštáři. Všechny mé role, od oběti po mučednici, se rozplynuly a vše je nezvykle lehké, vzdušné, v naprostém pořádku. Píšu ti a odpouštíme si ve skutečnosti. Týden nato umíráš a já zjišťuji, že peklo je sice bezedné, ale také že není nekonečné. Slepickou tmou prosvěcují svíčky, které za tebe chodím zažehávat do kostela, a vkládám se do rukou času, který pomaličku sešívá

moje rány a zanechává po nich jen tenké jizvy. Nepříjemné vzpomínky se sice stále nečekaně vynořují zpoza rohů, aby mi rány znovu otevřely a mohly se napít mé bolesti a vtáhnout mě vysílenou zpět do minulosti, ale raději stavím peklu strop a kráčím po něm riskujíc, že se do něj znovu propadnu, než abych v něm zůstávala, padala nekonečně hluboko a doufala, že mé trápení jednou ukončí jeho neexistující dno.

Kristýna Petišková (* 1995). Narodila se v Praze, vyrůstala v Podkrkonoší a již odmala ráda píše – deníky v morseovce, dopisy, povídky i básně. Po maturitě na Nerudově hudebním gymnáziu vystudovala hru na klarinet a divadelní studia na Bard College v New Yorku. Se svým cyklem Tvé Iniciály P. S. se umístila ve finále LSFH 2021.

Viz [caj_111.pdf \(rehec.cz\)](http://caj_111.pdf(rehec.cz))

Václav FRANC

POŠTA PRO TEBE

Jmenuji se Vilém a budu vám vyprávět příběh, který se odehrál už před hodnou řádkou let. Žil jsem s ním po celá ta dlouhá léta, nikdy jsem na onu ženu z příběhu docela nezapomněl, ale stále jsem nevěděl, jak to udělat, abych se s ní opět setkal. Hledal jsem ji prakticky všude, po celém světě, všechno marno. A nebýt toho, že se můj život pomalu nachyloval, jak jsem alespoň sám cítil, neustával bych v pátrání pořád dál a dál... Až pak jsem v televizi uviděl onen pořad, vracející mně naději, že ji opět ještě jednou jedinkrát uvidím. Ten pořad se jmenoval Pošta pro tebe a já neváhal ani vteřinu.

Přivítala mě paní Ester a usadila mě na červené pohovce.

„Dobry večer, pane Viléme,“ vlídně se usmála.

„Dobry večer.“

„V našem pořadu máme takový zvyk, že se nám nejprve každý představí a potom nám řekne, koho by chtěl najít,“ vysvětlovala, ale regule téhle hry, jsem znal z minulých dílů.

„Jmenuji se Vilém a před pár měsíci mi bylo 81 let, živil jsem se ve svém životě různě, řadu let dokonce i jako spisovatel, snad bych mohl říct jako úspěšný spisovatel. Poznal jsem za ta léta hodně lidí, dobrých i horších, ale na jednu bytost nemůžu zapomenout, hledám ji bezmála šest desítek let,“ odmlčel jsem se.

„Mohl byste nám, pane Viléme, tu osobu, přiblížit?“ využila prodlevy Ester.

„Jistě, chystám se na to. Tak předně musím říct, že jsem ji poznal v době, kdy jsem byl na počátku svého rozletu, v dobách, kdy jsem se prakticky

začínal sám stavět na vlastní nohy, neboť od rodičů jsem mnoho pomoci nemohl čekat, žili ve svých představách ještě z dob první poloviny 19. století a pak bylo pár roků po válce, myslím té druhé válce. Vzpomínám si celkem přesně, že se psal rok 1947, když jsem ji potkal,” cítil jsem se už zase unavený a musel jsem udělat pomlku, abych se napil čisté vody.

„Myslím si, že panu Vilémovi musela ona hledaná osoba vstoupit velmi do života, když na ni i téměř po šedesáti letech tak intenzivně vzpomíná.”

„Ach, ano. Ještě bych měl snad podotknout, že v té době jsem byl panic a ona byla o pár let starší než já, byla krásná, neskutečně krásná, tajemná a fascinovala mě svým tragickým osudem, každým pohledem, každým gestem, a tak jsem se snažil být v její blízkosti každou možnou chvíli, užíval jsem si její blízkosti a věřil jsem, že jednou dozná moje platonická upřímná láska úspěchu, ačkoliv jsem dobře věděl, že nežije sama, že v její blízkosti se pohybuje její přítel, ten, co ji tolik ponižoval, týral a dokonce i bil, ale ona se od něj nedokázala odpoutat...” první slzy si našly cestu

ven.

„Vidím, že vás ten váš příběh i po tolika letech dojíká, takže vy hledáte vaši první velkou platonickou lásku?” ujasňovala si pojmy Ester.

„Ne tak docela, protože ona nebyla jen moje platonická láska, ona byla i moje opravdová učitelka sexu, žena, která mě dovolila poznat vše, po čem se jen mladému muži zdá...” cítil jsem, jak se mi krev žene do hlavy.

„Takže, pane Viléme, jestli tomu dobře rozumím, tak vy hledáte svoji bývalou učitelku, do které jste se platonicky zamiloval a nakonec došlo i k vašemu tělesnému sblížení.”

„Paní Ester, to nebylo tělesné sblížení, to byly snad všechny ty slavné pozice, jak se popisují v příručkách, to bylo...” prášek jsem měl v kapsičce saka. Rychle jsem jej vecpal pod jazyk a zapil vodou.

„Já myslím, že už toho víme dost z vašeho příběhu, a tak bych poprosila, abyste nám sdělil jméno oné ženy, protože to jste nám zatím zatajil, aby se jí pokusil pošťák Ondra najít,” snažila se situaci uklidnit Ester.

„Sofie, moje Sofie,” heknul jsem a cítil, jak se nitroglycerín rozpouští pod jazykem.

„Tak co, pošťáku Ondro, podařilo se ti najít paní nebo slečnu Sofii?” vyzvíдалa Ester na svém mladém kolegovi.

„Tak Esterko asi tě zklamu, protože jsem prošel celou zeměkouli, všechna místa, ale hledanou paní jsem prostě nikde neobjevil. Dokonce se mi nepodařilo najít ani nikoho z jejích blízkých či příbuzných, např. dětí, prostě jako by se všichni vypařili nebo zemřeli,” smutně přiznával Ondra.

„Tak to pana Viléma nepotěšíme,” zesmutněla Ester.

„Ale přece jenom jedna dobrá zpráva, nevím, jak je to možné, ale paní Sofie přišla a je tady mezi námi,” potěšil mě Ondra. A pak... pohybovala se sice za zástěnou, neviděl jsem ji, ale cítil ji všemi ostatními smysly, byla to

ona, moje Sofie. Usadila se s Esterkou na pohovce v druhé polovině studia.

„Dobrý večer, paní Sofie, jsem ráda, že jste přišla, i když pošťák Ondra vám nedoručil naši pozvánku,” snažila se přijít záhadě na kloub Ester.

„Já vím, ale já jsem přišla sama, protože mám tady u vás nějakou práci,” věc ještě více zamlžila Sofie.

„Máte tušení, kdo si vás sem do studia pozval? Třeba vaše děti? Stýkáte se s nimi?”

„Ne, moje děti to nejsou, s těmi se vídám často tam u nás. Přiznám se, že to nejsou radostná setkání, připomínají mi onu tragickou dobu a chvíli osudového rozhodnutí.”

„Tak třeba váš přítel z mládí?”

„Kdepak, s přítelem, myslíte-li toho, s kým jsem po válce žila, s tím se vídám taky často tam u nás.”

„Takže netušíte, kdo by to mohl být?”

„Já to vím, je to můj mladý spisovatel, jmenuje se Vilém, ale říkala jsem mu vždycky můj malý...”

Ester nedovolila Sofii dokončit větu: „Jak to můžete vědět, že je to právě pan Vilém, vždyť...”

Teď zas skočila Sofie do řeči Esterce: „Vím to, dokonce jsem si to tam u nás vymodlila, jako takové moje poslední přání, že si pro něj sem k vám přijdu a budeme tam u nás žít navěky věků. Vlastně to byla moje poslední VOLBA! Tak pojď ke mně, ty můj Stingo!”

Zástěna povolila a já ji po těch téměř šedesáti letech poznával. Byla to ona: Moje Sofie, vlastně Sophia Zawistowská. A já byl zase tím jejím chlapečkem Stingou v onom brooklynském penzionku Růžový palác.

A pak jsme se objali a já začal Sophii líbat jako člověk umírající nejen žízni. Ona mé polibky opětovala a po dlouhé minuty jsme zůstávali v objetí, přes nechápající zraky Esterky, pošťáka Ondry a přisedících diváků.

„Moje Sophie,” byla moje poslední slova a potom, jako bych usnul po milostné noci s mou bohyní lásky. Byl to spánek, který šel daleko za obyčejný spánek. Jako bych zhasl. Jako bych byl v narkóze. Mrtvý.

Dovětek: William Styron (narozen 11. července 1925), světoznámý americký spisovatel zemřel včera 13. listopadu 2006 ve věku 81 let na ostrově Martha's Vineyard ve státě Massachusetts. Napsal celou řadu románů, k jeho nejproslulejším patří vyprávění o krásné polské imigrantce Sophiina volba.